

Møteinnkalling

Utvalg: Eldrerådet - Ørland kommune
Møtested: Balsnes, Ørland Kultursenter
Møtedato: 07.11.2018
Tid: 09:00

Forfall meldes til postmottak@orland.kommune.no eller på telefon 72 51 40 00, for innkalling av varamedlemmer. Varamedlemmer møter kun ved spesiell innkalling.

NB! Fellesmøte for Komite helse og velferd, Eldrerådet og Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Innkalling er sendt til:

<u>Navn</u>	<u>Funksjon</u>	<u>Representerer</u>
Trond Amundsveen	Leder	OK-H
Anna Margrete Aune	Nestleder	FSF
Vidar Venes	Medlem	OK-SP
Oddbjørn Ingebrigtsen	Medlem	OK-AP
Greta Lund Nilsen	Medlem	ØPF
Borghild Røstad	Medlem	ØPF
Mildrid Finseth	Medlem	FSF

Vel møtt!

Trond Amundsveen
Leder

Saksnr	Innhold	Lukket
	(Ingen tittel)	
PS 18/5	Pårørendepan - Ørland kommune	

Orienteringer

- Rehabiliteringsplan for Ørland kommune v/administrasjon
- Invitasjon til gjennomføringskonferanser om Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre
- Gjennomført helseøvelse 25.09.18 v/administrasjon
- Evaluering Eldres dag 01.10.18 v/rådsleder
- Rådmannens forslag til budsjett v/administrasjon
- Helsebygg v/administrasjon

SAKSFRAMLEGG

Saksnr	Utvalg	Møtedato
18/9	Komite for helse og velferd	07.11.2018
18/5	Eldrerådet - Ørland kommune	07.11.2018
	Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne	

PÅRØRENDEPLAN - ØRLAND KOMMUNE

Rådmannens innstilling

Pårørendeplan 2018-2022 for Ørland kommune tas til orientering.

Sakens bakgrunn og innhold

Kommunedelplan helse og velferd 2017-2020, vedtatt i kommunestyret 26.01.2017, legger føringer for utarbeidelse og innhold i pårørendeplanen for tjenesteområdet helse og velferd. I denne planen legges det vekt på brukermedvirkning og samarbeid med pårørende og frivillige. Pårørende utfører viktige omsorgsoppgaver og er en verdifull ressurs i omsorgsfellesskapet.

Formålet med pårørendeplanen er å sikre at bruker og pårørende får individuelt tilpasset og helhetlige tjenester. Dette gjelder både til barn, ungdom, voksne og eldre.

Folkehelsevurdering

Det må tas vare på de som har blitt syke, men det må også skapes et samfunn som fremmer helse og forebygger sykdom. Folkehelsemeldingen «Mestring og muligheter» (2014-2015) peker på at den beste helsetjenesten er den som inkluderer både pasient og pårørende i behandlingsforløpet. I kommunedelplan for folkehelse og forebygging, vedtatt i kommunestyret 16.06.2014, er det et mål å tilby kvalitativt gode kommunale tjenester, og at dette kan oppnås ved å etablere et system som gir nødvendig oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorene.

Administrasjonens vurdering

Pårørendeplan er en delplan i tilknytning til kommunedelplan for helse og velferd, og planprosessen er gjennomført i tråd med de krav som stilles i plan- og bygningsloven. For å sikre medvirkning i planen har det vært gjennomført dialogmøter med pårørende og intervjuer av pårørende, og ansatte i alle enhetene innenfor helse og velferd har medvirket. Engasjementet fra alle som har deltatt i planprosessen har vært veldig positivt, og hatt en direkte påvirkning på mål, strategier, innhold og tiltak i pårørendeplanen.

Målet og hovedutfordringene i pårørendeplan, sammen med kommunedelplan for helse- og velferd, legger føringene for hovedstrategiene i planperioden. Tiltakene konkretiseres i kommunens årlige budsjettokument.

Følgende mål og satsingsområder er valgt for pårørendeplan 2018 -2022:

- Fokus på pårørende i møte med pasient/bruker.
- Nødvendige, kvalitative, gode helse- og omsorgstjenester for bruker/pasient og pårørende.
- Barn som pårørende skal identifiseres og kartlegges, og få helhetlig oppfølging ved behov.

Innspill i høringsrunden

Pårørendeutvalg Ørland sykehjem 28.10.2018

Pårørendeplan er et godt gjennomarbeidet dokument som vi gir vår fulle tilslutning. Så fremt det er mulig ønsker pårørendeutvalget å endre et par ting».

- *«I pkt. 1.2, så beskrives planperioden til å være 2018 – 2020, med årlig revisjon. Det bør undersøkes om perioden kan utvides til 2022. Argument for det, er at 2018 snart er ferdig, slik at plana i realiteten bare får et års gyldighet. Ved inngangen til 2020 vil den nye kommunen da ikke ha noen gyldig pårørendeplan. Imidlertid vil den samme kommune ha et voldsomt behov for å tilpasse seg den nye situasjonen som sammenslåinga av to kommuner medfører. Det vil påføre administrasjonen i ny kommunen et stort arbeidspress, og pårørendeutvalget frykter at revisjon av pårørendeplan vil bli skjøvet fram i tid. Da må det være bedre at vi har ei plan med gyldighet, og så kan den tas opp til revisjon når sammenslåingsprosessen (forhåpentligvis) har gått seg til i 2022»*
- *«I pkt. 6, tiltak i perioden, så er tiltaket “Barneansvarlig for Ørland kommune “ plassert helt til sist. Barn som pårørende er kanskje den mest sårbare gruppa av pårørende, og pårørendeutvalget synes derfor at det tiltaket bør komme først i opplistinga. Pårørendeutvalget er innforstått med at lista, slik den er i dag, ikke er ei prioriteringsliste, men symbolverdien i å plassere de mest sårbare først er viktig».*

Forslag fra pårørendeutvalget tas til følge.

Vedlegg:

1 Pårørendeplan - Ørland kommune

Pårørendepplan 2018 - 2022

Vedtatt i komite helse og velferd xx.xx.2018

En viktig ressurs

*Når vi snakker om ressursene i helse- og omsorgstjenesten,
snakker vi ofte om de store budsjettene,
de avanserte apparatene,
og de flinke fagfolkene.*

Men vi glemmer ofte en viktig ressurs.

*En ressurs som står ikke på budsjettene.
Men som gjør en innsats av høy verdi.*

*En ressurs som ikke står på vaktlistene.
Men som jobber både tidlig og sent.*

*En ressurs som aldri får lønn.
Men som ofte får dårlig samvittighet.*

*Jeg snakker om de pårørende.
De som fyller tomrommene og hulrommene.
De som fyller kjøkkenskapene og kjøleskapene.*

*De som tørker tårene.
De som fjerner flekkene.
De som tømmer bekkenet.*

*Pårørende utfører nesten halvparten av omsorgsoppgavene i samfunnet.
Det er en innsats som tilsvarer om lag 100.000 årsverk!
De er mødre og fedre.
De er ektefeller og barn.
De er søsken og venner.
De gjør en stor og viktig innsats for sine nærmeste.*

*Dessverre opplever mange at de ikke blir sett og at dialogen med tjenesteapparatet ikke fungerer.
Det gjør det tyngre å være pårørende.
Mange sliter seg ut.
Mange blir syke – både fysisk og psykisk.*

Den viktige ressursen blir tappet tom fordi den ikke blir forvaltet godt nok.

Det er alvorlig!

Innhold

1 Innledning	5
1.1 Medvirkning og prosess	5
1.2 Planens avgrensninger	6
1.3 Rammer for planen	6
2 Faglig fundament	7
2.1 Systemisk grunnforståelse	7
3 Tjenester for pårørende	7
4 Utfordringsbildet	12
5 Mål og satningsområder	14
6 Tiltak i perioden	14
Kilder	16

1 Innledning

Pårørende utfører viktige omsorgsoppgaver og er en verdifull ressurs i omsorgsfellesskapet. I regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 påpekes det at familie og sosialt nettverk utfører nesten like mange årsverk som kommunale tjenester innen omsorg². Nasjonale og lokale undersøkelser viser at pårørende har et behov for å bli sett og anerkjent av behandlere og tjenesteutøvere, få nødvendig informasjon og kunnskap for å takle egne utfordringer, motta støtte, samt få mulighet til å dele erfaringer med andre i lignende situasjon^{3, 4, 5}.

Samarbeid med pårørende står sentralt på nasjonalt nivå^{2, 6}. Fra 1. Oktober 2017 kom en ny lovbestemmelse som tydeliggjør kommunens plikter til å støtte pårørende. Pårørende med særlig tyngende omsorgsarbeid skal få tilbud om pårørendestøtte som avlastning, omsorgsstønning, veiledning og opplæring⁷. Formålet er at pårørende skal ivareta egen helse og livssituasjon, og for å unngå overbelastning.

Fremtidens omsorgsutfordringer både i Norge og på Ørland kommer av økt omsorgsbehov, ved en økning i antall eldre og en økning i brukere med komplekse behov. Samtidig er det forventet en knapphet om fagutdannet personell og frivillige omsorgsytere. Pårørendes omsorg vil derfor ha stor betydning for samfunnet⁸.

Ørland kommune ønsker å styrke samarbeidet med pårørende, samt etablering av tilbud som er rettet mot deres individuelle behov. I kommunedelplan for helse og velferd for Ørland kommune (2017 – 2020) legges det vekt på *brukermedvirkning* og *samarbeid med pårørende og frivillige*. Formålet med denne planen er å sikre at bruker og pårørende får individuelt tilpasset og helhetlige tjenester. Dette gjelder både til barn, ungdom, voksne og eldre.

1.1 Medvirkning og prosess

Ørland kommune fikk i 2017 midler fra Helsedirektoratet for prosjekt som går på «samarbeid med pårørende med krevende omsorgsoppgaver». Målet for prosjektet er å styrke kvaliteten på tjenestene til pasienter/brukere med systematisk samarbeid med pårørende. I forbindelse med prosjektet startet vi opp arbeidet med pårørendeplan i januar 2018.

For å forme mål og tiltak var vi ute etter innsikt og forståelse i pårørendes erfaringer og behov. Vi har derfor gjennomført tre workshops sammen med pårørende (på institusjon, hjemmeboende og helse og familie), hvor vi fikk gi innspill i pårørendes erfaringer med helse- og omsorgstjenestene i kommunen, samt deres utfordringer og behov. Nærmere 45 pårørende deltok på workshops, sammen med ansatte fra helsetjenestene i Ørland kommune. I tillegg ble det gjennomført intervju av 10 pårørende for å få enda dypere innsikt i hvordan situasjon og behovet til pårørende er. Workshops og intervjuer ble gjennomført høsten 2017 og våren 2018.

I januar 2017 kom *veileder om pårørende i helse- og omsorgstjenestene* fra Helsedirektoratet. Veilederen beskriver pårørendes rettigheter, helse- og omsorgstjenestenes plikter, og gir anbefalinger for god praksis. I arbeidet med pårørendeplan har vi tatt utgangspunkt i anbefalinger fra veilederen, hvor arbeidsgruppen har hatt en systematisk gjennomgang over de viktigste punktene som er beskrevet i veilederen.

Ørland kommune har som mål å jobbe systemisk og ut fra et helhetsperspektiv. Arbeidsgruppen har derfor fått veiledning av førsteamanuensis Lennart Lorås i forbindelse med planarbeidet.

Arbeidsgruppe for pårørendeplan for Ørland kommune har bestått av:

- Karen Lund Rasch Aune: enhetsleder sykehjem
- Hanne Erika Krokdal: enhetsleder oppfølgingstjenesten
- Karin Helen Størseth: enhetsleder helse og familie
- Tone Øvergaard Beistad: fagleder hjemmetjenesten
- Erna Henriette Dahl Tyskø: leder koordinerende enhet og familiekoordinator
- Sigrun Klausen: leder for ressurstjenesten (rus, psykisk helse og forebygging)
- Anna Lyngstad: prosjektleder for prosjekter i helse og velferd

1.2 Planens avgrensninger

Pårørendeplan avgrenses til å omhandle samarbeid med pårørende innenfor helse- og omsorgstjenestene i Ørland kommune, fra barn til eldre. Planperioden vil gjelde fra 2018 til 2022, og skal revurderes årlig.

1.3 Rammer for planen

Planarbeidet er jobbet ut fra både nasjonale og lokale føringer:

Nasjonale føringer:

- Veileder om pårørende i helse- og omsorgstjenesten (2017)
- Omsorg 2020. Regjerings plan for omsorgsfeltet 2015 – 2020 (2015)
- NOU 2011:17 Når sant skal sies om pårørendeomsorg (2011)
- St. meld. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen
- Meld. St. 29 (2012-2013) Morgendagens omsorg
- Meld. St. 19 (2014-2015) Folkehelsemeldingen
- Meld. St. 26 (2014-2015) Primærhelsetjenestemeldingen
- Meld. St. 15 (2017-2018) Leve hele livet — En kvalitetsreform for eldre
- NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg (2011)
- Helse- og omsorgstjenesteloven (2011)
- Pasient- og brukerrettighetsloven (2001)
- Helsepersonelloven (2001)

Lokale føringer:

- Kommuneplanens samfunnsdel (2013-2026)
- Kommunedelplan helse og velferd (2017 – 2020)
- Kommunedelplan oppvekst (2017 – 2020)
- Demensplan for Ørland kommune (2015-2019)
- Kommunedelplan for folkehelse (2014-2026)
- Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i Ørland (2016)

2 Faglig fundament

2.1 Systemisk grunnforståelse og helhetsperspektivet

I Ørland kommune skal vi arbeide ut fra en systemisk grunnforståelse hvor familie- og nettverksperspektivet skal være i fokus. En grunnleggende forståelse er at man ikke identifiserer vansker i mennesket men jobber relasjonelt med det som oppleves utfordrende. Tilhørighet til fellesskap er viktig i læring og utvikling. For å forebygge utenforskap er det viktig med tidlig og treffsikker innsats. For å sikre brukermedvirkning og treffsikkerhet i tjenester, skal det legges godt til rette for at barn, unge, voksne, eldre og familier skal oppleve at de blir ivaretatt, og at de får delta aktivt i arbeidet med å finne løsninger på egne utfordringer. Dette betyr at bruker og pårørende involveres i utformingen av tjenester.

3 Tjenester for pårørende

Pårørende kan ha krav på avlastningstjenester og tilbud om veiledning og opplæring fra helse- og omsorgstjenestene i kommunen. Her vil vi beskrive de tjenestene som er aktuelle i kommunen som er vanlig å benytte seg av for pårørende.

Koordinerende enhet

Koordinerende enhet mottar alle søknader om helse- og omsorgstjenester for barn og voksne som kartlegges og utredes før vedtak. Under kartlegging vektlegges ressurser og hva bruker opplever som betydningsfullt i sitt liv. Vi etterspør alltid hvilken bistand bruker opplever at pårørende yter.

Familiekoordinator

Familiekoordinator skal ivareta helhetsperspektivet som ligger til grunn for arbeidet med barn, unge og deres familier. Familiekoordinator skal ha oversikt over mulige hjelpeinstanser og hva som finnes av tiltak i familier med barn og unge. For å sikre brukermedvirkning og treffsikkerhet i tjenester, skal det legges godt til rette for at barn, unge og familier skal oppleve at de blir ivaretatt, og at de får delta aktivt i arbeidet med å finne løsninger på egne utfordringer. Familiekoordinator har ansvar for kommunens familieteam, for å drifte foreldreveiledningsgrupper og har ansvar for kommunens læringsnettverk for tverrfaglig samarbeid og systemisk praksis.

Kreftsykepleier

Kreftsykepleier i kommunen er et tilbud til de som har eller har hatt kreftsykdom og deres pårørende. Tilbudet er frivillig og gratis. Intensjonen er at kreftsykepleier skal være en lett tilgjengelig støttespiller for kreftrammede og deres pårørende i en vanskelig og sårbar tid.

Ressurstjenesten (rus, psykisk helse, forebygging)

Tjenesten er lett tilgjengelig, og har lav terskel. Det betyr at alle kan henvende seg direkte til ressurstjenesten, men henvisning fra for eksempel NAV, fastlege, eller andre. Vi kan tilby råd, veiledning og støtte i prosessen med å få et best mulig liv ut i fra egne mål og forutsetninger. Vi gir også råd og veiledning til pårørende, enten med samtykke fra bruker, eller generell råd og veiledning. Tjenesten har prosedyrer for identifisering, kartlegging og eventuelt oppfølging av barn som pårørende av foresatte og søsken med rusproblemer og/eller psykiske problemer.

Oppfølging for personer med demens og deres pårørende

Mange som får en demensdiagnose vil ikke ha et umiddelbart behov for tjenester, men både personen selv og pårørende vil ofte ha behov for oppfølging. Både personen selv og pårørende vil ha behov for informasjon, og det kan være behov for hjelp til å bearbeide egne reaksjoner. Systematisk oppfølging etter demensdiagnose er en modell hvor hjemmeboende personer med demens og deres pårørende får tildelt en koordinator i kommunen og får en strukturert, faglig og individuelt tilpasset oppfølging. Hensikten med oppfølgingen er å gi både personen med demens og pårørende en større trygghet, bli bedre rustet til å håndtere utfordringer i fremtiden samt gi en tjeneste best mulig tilpasset individuelle behov.

NKS veiledningssenteret for pårørende av rusavhengige og psykisk syke

Ørland kommune har et pågående samarbeid med NKS veiledningssenteret. Vi stiller kontor/rom til rådighet, og ansatt fra veiledningssenteret kommer til Ørland en gang pr. måned for å gjennomføre veiledningssamtaler med pårørende. Pårørende kan selv ta kontakt med veiledningssenteret, men Ressurstjenesten bistår også gjerne med å opprette kontakt. Tilbudet er også for andre kommuner på Fosen.

Avlastnings-/korttidsopphold

De som har særlig tyngende omsorgsarbeid kan søke om avlastning. Avlastning kan blant annet gis i hjemmet, i besøkshjem, avlastningsbolig for barn, ved oppfølgingstjenesten og i sykehjem.

Korttidsopphold er et målrettet og tidsavgrenset opphold på sykehjem. Det er forskjellige korttidsopphold, som korttidrehabiliterings, korttidsobservasjon og behandling, og vi har blant annet en palliativ seng, en seng for rus- og psykisk helse (Himmelblå), som er et samarbeidsprosjekt mellom ressurstjenesten og sykehjemmet, og en forsterket sykehjemseng/ observasjons-seng på kommunalt nivå, samt 4-5 avlastningssenger. Vi trykker både pasienter og pårørende med særlig tyngende omsorgsoppgaver ved at de får tilbud om åpen innleggelse, en plass hvor de medvirker sterkt til selv. Etter utskrivelse av pasienter blir pårørende som har særlig tyngende omsorgsoppgaver tilbudt oppfølging ved regelmessige telefonsamtaler, eller andre samtaleformer. Ved pasient/pårørendesamtaler blir det kartlagt om barn er pårørende, samt pårørendes behov for veiledning og informasjon.

Omsorgslønn

Omsorgslønn er en økonomisk godtgjøring til personer som utfører særlig tyngende omsorgsarbeid. For å få utmålt retten til omsorgslønn må det først være søkt hjelpestønad for den omsorgstrengende. Hjelpestønad er en trygdeytelse som det søkes på hos NAV.

Pårørendeskole

Pårørendeskolen er et kurstilbud til personer som har et familiemedlem eller en nær venn med demenssykdom. Personen med demens kan bo hjemme eller på institusjon. Gjennom faglige forelesninger, plenums- og gruppesamtaler får man kunnskap om demens og innsikt i hvilke følger sykdommen kan ha for personen med demens, som pårørende og øvrige familie. Deltagerne får møte pårørende i samme situasjon og fagpersoner med kompetanse på området.

Aktivitetsdag for eldre på Rusasetvannet

Pårørendeutvalg

Ørland sykehjem har et pårørendeutvalg som er bindeleddet for pårørende og beboere. Utvalget består av leder og fem medlemmer. De skal samarbeide med ansatte på sykehjemmet for beboerens/pasientens beste. Herunder kan nevnes samarbeid om turer og tilstelninger. Opprettelsen av utvalget var et ledd i sertifiseringen som "Livsgledesykehjem". Det er utarbeidet «Mandat for pårørendeutvalget». Pårørendeutvalget er også et høringsorgan, og kan uttale seg i forskjellige saker som gjelder sykehjemmet. De har blant annet uttalt seg om kommunal forskrift om rett til opphold i sykehjem, prosedyrene som ble utarbeidet for å oppfylle kriteriene for å bli livsgledesykehjem, måltidsendringer osv. Det kan også nevnes at uttalelsene fra pårørendeutvalget hittil er tatt til følge.

Workshop med pårørende på sykehjem

Tjenester for brukere som kan virke avlastende for pårørende:

Dagtilbud-/aktivitetstilbud

For beboere på korttids- og langtidsopphold på sykehjemmet er det tilbud om faste turdager på tirsdager, samt kulturaktiviteter på andre ukedager som f.eks. formiddagskino. Sykehjemmet er et livsgledehjem og alle beboere har sin egen livsgledekalender med kartlagte individuelle aktiviteter. Noen av beboerne er på torsdagsklubben sammen med brukere av hjemmetjenesten. Beboerne er ukentlig sammen med barn enten fra barnehage/barneskole/ungdomsskole. Det er også en velværestue som brukes av både sykehjemmet og hjemmetjenesten. Her er det mulighet for både manikyr, lettere massasje, fotbad osv, og det serveres forfriskninger. Det blir utgitt nyhetsbrev månedlig, som billedlig beskriver aktivitetene til beboerne. Pårørende har gitt tilbakemelding på at dette nyhetsbrevet oppleves som avlastende, ved at de ser at sine har et godt aktivitetstilbud.

Oppfølgingstjenesten/miljøarbeid

Oppfølgingstjenesten omfatter miljøarbeid som praktisk bistand; opplæring/veiledning av daglige gjøremål til beboere tilknyttet omsorgsboliger eller hjemmeboende. Miljøarbeid er en tjeneste som gis til mennesker som på grunn av ulike psykiske eller fysiske utfordringer har vansker med å mestre dagliglivets gjøremål.

Oppfølgingstjenesten har fokus på den enkelte brukers egenomsorg og mestringsevne. Tjenesten kan omfatte; tett oppfølging i dagliglivets aktiviteter, heldøgns helse- og omsorgstjenester i tilpasset bolig, miljøarbeid som kan bidra til å skape et trygt miljø som fremmer trivsel og mestring i hverdagen. Bidrar med veiledning, støtte, samtaler, motivering og miljøterapeutisk arbeid, eller evt hjelp til praktiske gjøremål. Videre har man fokus på å bidra til at brukerne opplever en meningsfull hverdag. Dette er satt i system med månedlige aktivitetsplaner som tilpasses den enkelte og utarbeides i samarbeid med personalet og brukerne. Hver måned har sine fokus utifra både nasjonale og lokale begivenheter.

Det at brukere mestrer sitt eget liv utifra sine forutsetninger og at den enkelte bruker blir ivaretatt, kan oppleves som avlastende for pårørende.

Fjæraveien Arena

Fjæraveien Arena er aktivitetstilbud for voksne (fra 18 år) i Ørland kommune. Fjæraveien Arena skal bidra til at brukeren opplever en aktiv og meningsfull tilværelse i fellesskap med andre. Aktiviteter utifra den enkeltes behov og mestringsevne. Det legges vekt på trivsel, trygghet, mestring og individuell utvikling. For pårørende å vite at brukere har et verdifullt innhold på dagene ut ifra sin mestringsevne kan oppleves avlastende.

Personlig assistanse (BPA)

Brukerstyrt personlig assistanse er en alternativ organisering av personlig og praktisk hjelp til mennesker med sterkt nedsatt funksjonsnivå som har behov for personlig og praktisk bistand i dagliglivet, både i og utenfor hjemmet.

Dagaktivitetstilbud for hjemmeboende med kognitiv svikt og demens

Dagaktivitetstilbud har som mål å gi brukerne opplevelse av livsglede gjennom en meningsfull hverdag, sosialt samvær, trivsel og trygghet. Aktivitetene i dagaktivitetstilbudet kan bidra til å vedlikeholde funksjonsnivå slik at brukerne kan bo hjemme så lenge det er ønskelig og mulig. Tilbudet kan ha avlastende effekt for pårørende.

Aktivitetsvenn

Alle som melder seg som frivillig aktivitetsvenn går gjennom et kurs og får veiledning og oppfølging. De får grundig informasjon om demens, kommunikasjon og frivillighet, slik at de er best mulig rustet til å være en støtte og en venn for mennesker med demens. Aktivitetsvenn kan bidra til at personer med demens opprettholder sine aktiviteter.

Aktivitetstilbud for eldre

Støttekontakt

Støttekontaktordning er et tilbud for de som trenger bistand for å få gjennomført fritidsaktiviteter. Ordningen har fokus på å bryte isolasjon ved å komme seg ut av hjemmet på ulike sosiale, kulturelle eller fysiske aktiviteter. Støttekontakt kan være både individuelt og i gruppe.

Praktisk bistand/hjemmehjelp

Hjemmehjelp er en tjeneste som ytes til personer som helt eller delvis er avhengige av praktisk eller personlig hjelp for å greie dagliglivets gjøremål.

Sommerfest for ansatte, brukere og pårørende på oppfølgingstjenesten

Trygghetsalarm og velferdsteknologiske løsninger

Velferdsteknologiske løsninger kan være et bidrag til at pårørende føler seg mer trygg, og for at brukere opplever mestring og selvstendighet. Eksempler på teknologiske løsninger kan være dør-, seng- og fallalarm, medisindosett som varslers når tabletter ikke blir tatt, eller GPS for personer med orienteringsvansker. Memoplaner – fint verktøy for kommunikasjon mellom pårørende, bruker og kommunen/tjenesten.

4 Utfordringsbildet

Etter en gjennomgang av materialet fra workshops og intervjuer har vi funnet tre hovedtema som utpeker seg; «kontakt og kommunikasjon med helsetjenestene», «informasjon, opplæring og veiledning» og «støtte og avlastning». I tillegg vektlegges barn som pårørende sterkt i alle sentrale føringer. Dette er noe helsetjenestene i Ørland kommune ønsker å ta på alvor.

Kontakt og kommunikasjon med helsetjenestene

Gjennom workshop og intervju kom det tydelig frem at kontakt og kommunikasjon med helsetjenestene er noe som kan påvirke hvor belastende det er å være pårørende. Mange sliter med at det er mye som må koordineres, og det er ofte pårørende selv som sitter igjen med de største oppgavene, blant annet var det to pårørende som fortalte:

- ” Jeg skal være alt. Vaktmester, lege, psykolog, hjemmehjelp. Alt.
- ” Jeg bruker mye tid på telefonen. Mye som må ordnes. Kan fort sitte en halv dag i telefonen med forskjellige instanser. Rikshospitalet, NAV, leger. Har brukt mye tid på det.

Det uttrykkes behov for å ha et kontaktpunkt eller en kontaktperson å forholde seg til. En koordinator som kan veilede bruker og pårørende, alt fra hvor man skal henvende seg, til hvilke rettigheter man har:

- ” At man kunne henvende seg til en, så kunne de tatt det videre. Må ikke være nødvendig at jeg må ringe alle, særlig ikke når det er en lite plass.

Informasjon, opplæring og veiledning

Flere pårørende fortalte at de hadde fått svært lite informasjon, og at informasjon oppleves som utilgjengelig. Dette var snakk om blant annet informasjon om tjeneste- og avlastningstilbud, rettigheter til pårørende, økonomiske støtteordninger, sykdom/diagnose, kontaktinformasjon, og informasjon og kurs og lignende. De føler at de har brukt mye tid på å lete opp mye selv, som gjør at situasjonen blir mer belastende:

- ” Ønsker at en person kommer og forteller hva vi pårørende har behov for. Det mest grunnleggende. Hva kan du ha krav på, omsorgslønn, grunnstønad.

Samtidig ble det nevnt at det kan være et sår punkt og at man ikke alltid er mottakelig for informasjon. Det kom derfor frem at informasjon bør gis skriftlig i tillegg til samtaler. Andre eksempler var at informasjon bør gis gjennom ressursbank på nett, en koordinator eller i dialog under kartlegging.

Det uttrykkes behov for et møte fra begynnelsen av, en god kartlegging hvor man legger rette for et godt samarbeid mellom pårørende og helsetjenestene. Gjennom jevnlig pårørendesamtaler får man avklart oppgavefordeling, roller og ansvar, noe som vil kunne lette omsorgsbyrden. Det å lytte og høre på pårørende trekkes frem som viktig, samt livshistorie-kartlegging, informasjon om hva bruker liker og annen viktig informasjon bør kommuniseres.

Støtte og avlastning

Det kom tydelig frem at erfaring fra andre er sentralt, det å legge til rette for å møtes i grupper, uavhengig av sykdom og diagnose. Støtte fra andre som er i noenlunde samme situasjon mener mange er viktig:

- ” Treffe andre som står i noenlunde samme situasjon. Er det noen likheter, hjelpe hverandre, sortere tanker.
- ” Snakke med andre pårørende, høre hvordan de har det og hvordan de takler det.

Støtte er viktig, å oppleve å bli sett av helsepersonell, og at de lytter til det pårørende har å si:

- ” Ingen har spurt om hvordan det går med oss. Har ikke fokus på hvordan vi har det.
- ” Hør på hva pårørende har å si. Som regel kjenner de sine best.

Pårørende har prøvd ulike former for avlastning, med ulike erfaringer. Flere av de pårørende forteller at det har vært lite tid til sosialiteter. Mange tar seg heller ikke tid, for de sliter med dårlig samvittighet om de tar seg tid til å være sosialt. Samtidig uttrykker noen hvor viktig det faktisk er:

- ” Jeg skulle ha den fritiden. Å få den frikvelden, det var viktig. Par timer gjorde ypperlig.

Flere opplever dagaktivitetstilbud og støttekontakter som en mulighet til et pusterom, og kan derfor oppleves som avlastende. Andre mener at bedre kommunikasjon, egen kontaktperson, bedre informasjon kan være avlastende.

Småbarn på Futura barnehage

Barn som pårørende

Det er ikke blitt gjennomført intervjuer eller workshop sammen med barn og ungdom som er pårørende. Barn som pårørende er en sårbar gruppe, da forskning har vist klare sammenhenger mellom psykisk syk eller rusmisbrukende forelder eller foresatt og psykiske skadevirkninger hos barna⁹. Videre viser flere rapporter og studier svikt og vanskeligheter i arbeidet med å ivareta barn som pårørende. Dette vil derfor være en av satsningsområdene til Ørland kommune.

5 Mål og satningsområder

Hovedmålene for planperioden (2018 – 2022) for alle enhetene i helse og velferd er:

- ✓ Barn som pårørende skal identifiseres og kartlegges, og få helhetlig oppfølging ved behov
- ✓ Nødvendige, kvalitative, gode helse- og omsorgstjenester for bruker/pasient og pårørende
- ✓ Fokus på pårørende i møte med pasient/bruker

6 Tiltak i perioden

I planperioden (2018 – 2022) skal det gjennomføres tiltak ut fra utfordringer og de målene som er satt. Noen tiltak er felles for hele helse og velferd, mens andre er spesifikk for hver enkelt enhet, hvor det skal utarbeides interne tiltak.

Felles for hele helse- og omsorgstjenestene i Ørland			
Tiltak	Beskrivelse	Ansvar	Når
Barneansvarlig for Ørland kommune	Opprette en overordnet barneansvarlig for barn som pårørende. Skal etterspørre og kontrollere at vi følger loven om identifisering og kartlegging. Skal sørge for at det gjennomføres vedlikeholdende opplæringstiltak.	Familiekoordinator	2019
Opprette et pårørendeutvalg	Et pårørendeutvalg som representerer alle enhetene i helse og velferd	Enhetsledere helse og velferd	2018
Mandat pårørendeutvalg	Utarbeide mandat for både felles pårørendeutvalg og avdelingsvis innenfor område helse- og velferd	Enhetsledere helse og velferd	2018
Pårørendecafè 2 – 4 ganger per år	Pårørendecafè som tar opp ulike tema, felles for hele helse- og omsorgstjenestene i Ørland	Pårørendeutvalg	Årlig
Opprette pårørende forening	Pårørende forening for hver av enhetene med fokus på aktiviteter	Hver enhet har ansvar for sitt område	2018
Dialogcafé 2 x per år	Dialogcafé gjennomføres to ganger per år på hver av enhetene	Pårørende forening / alle enhetene ansvar for sitt område	Årlig
Informasjon til pårørende	Lage et informasjonsskriv om pårørendes rettigheter og tilbud i kommunen, både til barn og voksen. Utarbeide eller revidere eksisterende informasjonsbrosjyrer.	Prosjektgruppe: Pårørendeprojekt	2018
Kompetanseheving til ansatte	Økt kompetanse til ansatte «møte med pårørende»	Koordinerende enhet	Årlig
Kartleggingsverktøy	Utvikle eller bruke eksisterende kartleggingsverktøy for å fange opp	Koordinerende enhet/fagledere	2018/2019

	pårørendes behov for støtte; veiledning, opplæring og informasjon		
Felles rutiner og oppfølging med pårørende	Utarbeide en mal for møte med pårørende: Ut fra dette utarbeide internkontroll som sikrer involvering av pårørende.	Prosjektgruppe: Pårørendeprosjekt	2018/2019
Involvering og myndiggjøring av pårørende	Hver enhet utarbeidet interne tiltak for involvering av pårørende.	Alle enhetene i helse og velferd	2018/2019
Avlastning	Utarbeide prosedyre som sikrer individuelle avlastningstiltak.	Enhetsledere helse og velferd	2018/2019
Mandat koordinerende enhet	Revidere mandat koordinerende enhet slik at pårørende blir like synlig som pasient/bruker både i utviklingen av, og i beslutningsprosessen ved tildeling og innhold av helse- og omsorgstjenester	Enhetsledere helse og velferd	2018/2019
Evalueringsav pårørendearbeid i helse- og omsorgstjenestene	Utvikle et spørreskjema (pårørendeundersøkelse) som skal gjennomføres årlig i planperioden (annethvert år etter perioden)	Utvikle spørreskjema: prosjektgruppe, Hver enhet har ansvar for å sende ut spørreskjemaet	2018/2019
Pårørendekontakt (0 – 100 år)	Ansvar for pårørendecafe, pårørendeutvalg, informasjon på sosiale media og hjemmeside, questback. Kontaktperson for generelle spørsmål og kommunale tjenester.	Koordinerende enhet	2019

Kilder

1. Helseminister Bent Høie. «En viktig ressurs»:
Lenke: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/en-viktig-ressurs/id2578933/>
2. Helse- og omsorgsdepartementet (2015). Omsorg 2020. Regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015 – 2020.
3. Bøhn BH, Medbøen IT, Langballe EM, Totland TH (2017). Lev hele livet – delprosjekt 5: Pårørende til eldre - oppsummering av kunnskap og forskningsresultater. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet
4. Helsedirektoratet (2015). Barn som pårørende - Resultater fra en multisenterstudien. IS-0522.
5. Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester, Oppland (2018). Helhetlig pårørendearbeid. USHT-prosjekt 2017/2018. Gjøvik kommune (sluttrapport 23.04.2018)
6. Helsedirektoratet (2017). Veileder om pårørende i helse- og omsorgstjenestene. IS-2587.
7. Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester (2011). Sist endret: 01.01.2018.
www.lovdatab.no
8. Helse- og omsorgsdepartementet (2013). Meld. St. 29 (2012-2013) Morgendagens omsorg.
9. Torvik FA, Rognmo K. Barn av foreldre med psykiske lidelser eller alkoholmisbruk. Omfang og konsekvenser. Oslo: Nasjonalt folkehelseinstitutt. Rapport 2011:4

ØRLAND KOMMUNE

Postboks 401, 7130 Brekstad
Rådhusgata 6, 7130 Brekstad

Tlf: 72 51 40 00
postmottak@orland.kommune.no

ØRLAND
KOMMUNE